

BEN JIJ DOCENT?

**GEBRUIK JIJ
(AUTEURSRECHTELIJK BESCHERMD)
MATERIAAL VAN ANDEREN?**

**MAAK JIJ
(AUTEURSRECHTELIJK BESCHERMD)
MATERIAAL?**

**BEOORDEEL JIJ WERK
VAN STUDENTEN?**

**LEES DAN VOORAL VERDER
EN BEKIJK DE INFOGRAPHIC**

Inhoudsopgave

Auteursrechten bij Hogeschool Leiden	3
1. Gebruik van auteursrechtelijk materiaal door docenten	3
Fysieke klaslokaal	4
Readers: easy accessregeling	4
Digitale onderwijsactiviteiten	5
Software gebruiken	5
Software ontwikkelen	5
Portretrecht	5
Muziek	5
Grensoverschrijdend onderwijs	6
2. Auteursrechtelijk materiaal van docenten	6
3. Gebruik van auteursrechtelijk materiaal door studenten	7
Gebruiksrecht voor de docent	7
Citeren	7
4. Inbreuk	7
Conclusie	8
Afsluiting	8
Bronvermelding	9

Auteursrechten bij Hogeschool Leiden

Anne-Fleur Filemon & Amy van Gent¹

Als docent wil je graag creatieve werken gebruiken in je onderwijs. Je gebruikt deze werken in je lessen, je maakt ze zelf of je beoordeelt ze als toetsen van de studenten. Teksten, afbeeldingen en video's zijn beschermde werken, als ze voldoende eigen en creatief zijn.² Auteurs, fotografen, filmmakers, schilders en ontwikkelaars van computerprogramma's worden voor hun creatieve prestaties daarom in veel gevallen beschermd via het auteursrecht.³ De belangen van de makers, de auteurs, de musici en de wetenschappers wil je natuurlijk niet schaden als je hun werk gebruikt!⁴

Het gebruik van werken van derden mag alleen met toestemming van de maker(s) van deze werken. Als hoofdregel geldt namelijk dat alleen de maker het werk openbaar mag maken, verveelvoudigen, vertonen of in het openbaar ten gehore mag brengen. Om te voorkomen dat je voor het gebruik van beschermd materiaal in je onderwijs steeds toestemming moet vragen aan de auteursrechthebbende bestaat de onderwijsexceptie. De Nederlandse Auteurswet was niet zó up-to-date dat het delen van auteursrechtelijk beschermd materiaal via afstandsonderwijs ook onder de onderwijsexceptie viel. Daar komt nu verandering in!

In het eerste deel van dit artikel, als begeleidend schrijven bij infographic 'Auteursrechten bij Hogeschool Leiden', worden verschillende situaties besproken waarin je gebruik maakt van auteursrechtelijk beschermd materiaal en onder welke voorwaarden dit wel of niet is toegestaan. In het tweede deel wordt behandeld bij wie de auteursrechten liggen als jij daar zelf als docent of onderzoeker de maker van bent. Het derde deel sluit af met de rechten die studenten hebben binnen de Auteurswet.

1. Gebruik van auteursrechtelijk materiaal door docenten

Iedereen die van auteursrechtelijk beschermd materiaal gebruikt maakt, mag op grond van de Auteurswet onder bepaalde voorwaarden bijvoorbeeld afbeeldingen, tekst of muziek overnemen. Docenten, (niet betaalde) gastsprekers en studenten die een deel van de les verzorgen hebben meer vrijheden als het gaat om gebruikmaken van auteursrechtelijk materiaal dan anderen omdat in de wet een onderwijsexceptie is opgenomen.⁵ Bespreek je bijvoorbeeld de Nederlandse geschiedenis dan mag je daar een relevante afbeelding bij tonen. Behandel je in de les de Nationale Voorleesdagen dan kun je de geselecteerde jeugdboeken voorlezen.

De maker heeft het recht om zijn werk te exploiteren en daarom moet de maker toestemming hebben gegeven om zijn werk aan het publiek aan te bieden voordat jij het kan gebruiken. Als de maker toestemming heeft gegeven dan is sprake van legale content. Als via online platforms e-books gratis worden aangeboden of tegen hele lage kosten dan kun je je afvragen of de maker hiervoor toestemming heeft gegeven en of dit dus legale content is.⁶

Het is ook belangrijk dat je geen wijzigingen aanbrengt in of aan het auteursrechtelijk beschermde werk. Zeker niet als dit reputatieschade voor de maker tot gevolg zou kunnen hebben. Voor zover redelijkerwijs mogelijk moet je de bron en de naam van de maker op duidelijke wijze vermelden. Het is wenselijk om dit bij iedere afbeelding of fragment in beeld te brengen, maar je zou eventueel ook aan een aftiteling of 'laatste sheet' kunnen denken die je toont aan het einde van je college. De bron en de naam van de maker zullen dus veel vaker moeten worden vermeld dan waarschijnlijk in de praktijk gebeurt.⁷

Let er bovendien op dat het gebruik een educatief doel dient en geen commercieel doel. Voor commerciële trainingen en cursussen kan dus geen gebruik gemaakt worden van de onderwijsexceptie.⁸ Dit geldt, vermoedelijk, ook voor stagemarkten en contacten met het beroepenveld.

In het volgende deel van de tekst worden een aantal specifieke situaties besproken voor het gebruik van auteursrechtelijk beschermd materiaal in het onderwijs. De spelregels die hierboven zijn beschreven, gelden voor al deze situaties.

Fysieke klaslokaal

In het fysieke klaslokaal mag je sinds jaar en dag vrijwel altijd auteursrechtelijk beschermd werk vertonen of ten gehore brengen, als het materiaal onderdeel uitmaakt van het werk- of leerplan.⁹ Je mag dus bijvoorbeeld beeld- en geluidsmateriaal plaatsen in je PowerPointpresentatie. Je kunt afbeeldingen plaatsen, met een hyperlink toegang verschaffen tot een YouTube filmpje of een 'embedded link' opnemen in je presentatie. De voorwaarde dat het materiaal onderdeel uitmaakt van het werk- of leerplan heeft tot consequentie dat voor interne cursussen voor collega's geen beroep kan worden gedaan op de onderwijsexceptie.

Ook mag je zonder toestemming van de auteur gedeelten van werken of korte werken veeleer vervangen of openbaar maken ter ondersteuning of aanvulling op je onderwijs. Je mag deze werken niet gebruiken *ter vervanging* van je onderwijs. Voorbeelden van werken die ter ondersteuning van het onderwijs gebruikt mogen worden zijn geschriften, technische tekeningen, foto's, filmfragmenten of muziek.¹⁰ Voor afbeeldingen geldt dat ze inhoudelijk relevant moeten zijn voor je onderwijs en niet enkel mogen dienen om je college 'een beetje op te leuken'.¹¹ Niet vaak genoeg kan benadrukt worden dat dit altijd vergezeld moet gaan van goede bronvermelding.

Readers: easy accessregeling¹²

Auteursrechtelijk beschermde werken kunnen ook worden opgenomen in een hard copy reader of in een digitale variant die beschikbaar wordt gesteld via een besloten digitale leeromgeving.¹³ Het is niet toegestaan volledige boeken of tijdschriften te kopiëren, te scannen of te printen, maar gedeeltes zijn wel toegestaan. Door de Vereniging Hogescholen zijn afspraken gemaakt met educatieve uitgeverij voor overnames waar geen toestemming voor gevraagd hoeft te worden. Het gaat om overnames:

- tot maximaal 50 pagina's tekst en ten hoogste 25% van het oorspronkelijk werk;
- van grafieken, tabellen, schema's en afbeeldingen;
  - o Deze mogen in hun geheel worden overgenomen, met een maximum van 50 werken in één uitgave en
  - o maximaal 25 grafieken, tabellen, schema's en afbeeldingen uit het oorspronkelijk werk en
  - o maximaal 10 werken van dezelfde maker.
- van bladmuziek tot maximaal 25% van het werk en maximaal 50 pagina's.

Elke overname wordt gecontroleerd door de Dienst Repro van Hogeschool Leiden. Voor deze korte overnames betaalt Hogeschool Leiden een vast bedrag per jaar, gebaseerd op het aantal studenten.¹⁴ Voor lange overnames moet extra betaald worden, namelijk het aantal pagina's vermenigvuldigd met een paginatariet vermenigvuldigd met de totale oplage.¹⁵ Dat betekent dat een overname van 100 pagina's in het Nederlands (paginatariet voor dit specifieke geval is €0,173¹⁶) voor 200 studenten €3.460 kost (100 x 0,173 x 200) De dienst Repro regelt hiervoor de schriftelijke toestemming bij de stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (hierna: UvO).¹⁷

Digitale onderwijsactiviteiten

Met de ontwikkeling van afstandsonderwijs en het toenemende gebruik van digitale instrumenten en middelen om de leerervaring te verbeteren en te verrijken wordt uiterlijk per 7 juni 2021 de onderwijsexceptie aangepast.¹⁸ De nieuwe wetgeving biedt een kader met duidelijke, aan het digitale tijdperk aangepaste regels, die gunstig zijn voor zowel auteursrechtelijk beschermde werken als voor aanbieders, gebruikers, uitgevers en houders van auteursrechten. De onderwijsexceptie heeft vanaf dat moment expliciet betrekking op digitale onderwijsactiviteiten die plaatsvinden in de klas, bij fysieke onderwijsactiviteiten elders en onderwijs op afstand via een beveiligde elektronische omgeving met passende authenticatieprocedures.¹⁹ Je kunt vanaf dat moment dus helemaal volgens de geldende regels afbeeldingen, audio en video tonen in je digitale les. Net als dat je de PowerPointpresentatie die je in de (digitale) les hebt gebruikt mag delen met studenten via de digitale leeromgeving.²⁰

Software gebruiken

Op de software, software-as-a-service, de bron- en objectcode en computerprogramma's in welke vorm dan ook kan auteursrecht zitten.²¹ Dat betekent dat het gebruik zonder licentie inbreuk oplevert op de auteursrechten van de makers.

Software ontwikkelen

Misschien gebruik je in jouw onderwijsprogramma niet alleen software, maar ontwikkel je het ook, bijvoorbeeld in de vorm van apps of games. Als sprake is van enige creativiteit, de functies concreet geïmplementeerd zijn en niet enkel functioneel of technisch bepaald zijn, dan is waarschijnlijk auteursrecht ontstaan. Anderen kunnen dan niet zonder jouw toestemming de software gebruiken. Als het overigens bij een idee is gebleven dan is dit niet beschermd.²²

Portretrecht

Wanneer je beeldmateriaal, bijvoorbeeld foto's of een film, laat maken of gebruikt in een publicatie of PowerPointpresentatie dan speelt het portretrecht een rol. Iedereen die op de foto of film is afgebeeld heeft automatisch portretrecht.²³ Het is aan te raden goede afspraken te maken over de wijze waarop het portret gebruikt mag worden, door wie het gebruikt mag worden, hoe lang het gebruikt mag worden en waar. Je zou ook kunnen overwegen afspraken te maken over een eventuele vergoeding voor de geportretteerde en of de geportretteerde zelf ook gebruik mag maken van het portret.

Muziek

Hierboven is al aangestipt dat muziek gebruikt mag worden in bijvoorbeeld een werkcollege, voor zover het gebruik een educatief doel heeft. Voor muziek die gedraaid wordt tijdens diploma-uitreikingen, in het restaurant of in het Grand Café is vooraf toestemming nodig van muzikanten en uitvoerende muzikanten en producenten omdat dat geen educatief doel heeft. Dit geldt ook voor muziek die tijdens pauzes in de les wordt gebruikt. Buma/Stemra en Sena behartigen de belangen van deze auteursrechthebbers. Hogeschool Leiden heeft geen licentie afgesloten bij deze organisaties en dat betekent dat muziek dus niet gebruikt kan worden bij deze gelegenheden. Het is dus ook niet toegestaan de radio aan te zetten, een Spotify afspeellijst te kiezen of een audio-opname via YouTube te laten horen. Als alternatief kun je gebruik maken van (gratis) 'rechtenvrije' muziek of muziek met een creative commons licentie. Bekijk wel goed de voorwaarden bij deze muziek, want vaak wil de maker van de muziek wel dat je zijn naam vermeldt of is bepaald dat het gebruik niet is toegestaan voor commerciële doeleinden.²⁴

Grensoverschrijdend onderwijs

Digitaal (afstands)onderwijs laat zich niet beperken tot de landsgrenzen. De Auteurswet bood onvoldoende rechtszekerheid of materiaal gebruikt kon worden of dat toestemming van de auteursrechthebbende verkregen moest worden.²⁵ Met de aangepaste onderwijsexceptie kun je onderwijs vanuit het buitenland aanbieden of studenten kunnen in het buitenland zijn tijdens de online les.²⁶ Ben je bijvoorbeeld op een buitenlandse conferentie en heb je ook een les in je rooster staan dan mag je vanuit het buitenland deze les geven en gebruik maken van auteursrechtelijk beschermd werk van derden. Hetzelfde geldt voor de student, hij mag jouw digitale les volgen vanuit een hangmat op een tropische bestemming.

2. Auteursrechtelijk materiaal van docenten

Als docent ben je vaak ook auteur of maker van materiaal dat auteursrechten bezit omdat je bijvoorbeeld publiceert in een vakblad of beeld- of geluidsmateriaal maakt voor je onderwijs. Deze werken zijn auteursrechtelijk beschermd als ze een eigen oorspronkelijk karakter hebben en het persoonlijk stempel van de maker dragen. Ze zijn dan voldoende creatief en niet ontleend aan materiaal van anderen. Dat betekent dat moduleboeken en docentenhandleidingen auteursrechtelijk beschermd zijn, maar bijvoorbeeld ook zelfgeschreven muziek of ontwikkelde software. Je hebt als docent in dienst van de hogeschool niet zelf het auteursrecht op deze onderwijsmaterialen en je hebt geen recht op de inkomsten uit de auteursrechten.²⁷ De Auteurswet bepaalt namelijk dat het auteursrecht van werken die gemaakt zijn in dienst van de werkgever bij de werkgever ligt.²⁸ Deze regeling is ook vastgelegd in artikel E-7 van CAO-HBO. Deze regeling geldt voor de bovengenoemde situaties, maar uitdrukkelijk ook voor de onderzoekspublicaties van onderzoekers. Voor docenten en onderzoekers met meerdere dienstverbanden en/of een eigen bedrijf geldt dat beoordeeld moet worden welke werken zijn gemaakt in het kader van hun dienstverband bij Hogeschool Leiden. Na het einde van het dienstverband met de hogeschool blijven de auteursrechten bij de hogeschool. Je kunt natuurlijk wel met je leidinggevende afspraken maken over het gebruik van de werken. Helemaal zonder rechten ben je overigens niet als het werkgeversauteursrecht geldt. Persoonlijkheidsrechten geven je namelijk het recht dat jouw naam genoemd wordt bij het gebruik van de werken en dat je bezwaar kan maken als je werk onder een andere naam wordt uitgegeven. Je kunt ook optreden wanneer je werk wordt verminkt of aangetast en daardoor sprake is van reputatieschade. Concreet betekent dit dat je niet hoeft toe te staan dat je artikel of illustratie flink wordt veranderd.

Het bovenstaande gaat over de werknemer die in loondienst is van de hogeschool. Voor freelance medewerkers of gedetacheerden geldt deze regeling uit de Auteurswet niet. In de overeenkomst, en eventueel van toepassing verklaarde inkoopvoorwaarden, kan worden achterhaald wat met betrekking tot de auteursrechten is afgesproken.

Het is goed om te weten dat intellectuele eigendomsrechten, waaronder auteursrechten, berusten bij de hogeschool, wanneer diensten of leveringen worden verricht in opdracht van de hogeschool.²⁹ Zou geen gebruik gemaakt worden van deze overeenkomst dan is het belangrijk om je te realiseren dat de overdracht van het product, bijvoorbeeld software die je hebt laten maken, niet automatisch ook de overdracht van de auteursrechten tot gevolg heeft. Het is dan dus essentieel om de overdracht of het gebruiksrecht (de licentie) schriftelijk overeen te komen.

Een (schriftelijke) overeenkomst is ook aan te raden wanneer een artikel dat je hebt geschreven in een vakblad gepubliceerd wordt. Maak met de uitgever goede afspraken die onder meer inhouden dat je zelf je artikel ook kunt verspreiden en gebruiken. Je kunt dan bijvoorbeeld denken aan het opnemen van het artikel in een reader, het delen met studenten, het plaatsen op een website, het gebruik voor toekomstige (onderwijs)projecten en de mogelijkheid om het artikel aan te passen na verschijning.

3. Gebruik van auteursrechtelijk materiaal door studenten

Studenten kunnen ook maker zijn van een nieuw en origineel werk. Denk daarbij aan een scriptie of andere afstudeerproducten, die beogen de kennis en vaardigheden van de student te toetsen. De student bepaalt zelf hoe en of de scriptie verspreid en/of gecommercialiseerd wordt. Uit artikel 3.8 deel A van de Onderwijs- en Examenregeling (OER) volgt dat het auteursrecht dat rust op werken die in het kader van de opleiding door studenten zijn gemaakt bij de student blijft. Indien samen met een medestudent een scriptie geschreven wordt of een filmpje wordt opgenomen is er sprake van gezamenlijk auteursrecht. Je spreekt dan over medeauteurs. Voordat het werk bijvoorbeeld gepubliceerd of bewerkt kan worden, is toestemming vereist van alle auteurs. Het is niet toegestaan dat van deze bepaling uit de OER wordt afgeweken, bijvoorbeeld in een stageovereenkomst.

Gebruiksrecht voor de docent

Als docent heb je bepaalde gebruiksrechten om het door de student ingeleverde auteursrechtelijk beschermde werk te beoordelen. Dat is vaak een stilzwijgende licentie van de student aan de opleiding door het werk in te leveren. Voor het plaatsen van een scriptie in de HBO-kennisbank is expliciete toestemming van de student vereist. Dat kan door het tekenen van een toestemmingsformulier. Als er toestemming is gegeven, mag de scriptie daarna ook hergebruikt worden in het onderwijs.

Citeren

Omdat het auteursrecht bij de maker van het werk ligt, mag de student niet zomaar gedeelten uit het werk gebruiken voor bijvoorbeeld een eigen scriptie. Wat wel is toegestaan is het verwerken van de tekst tot een eigen tekst – dus niet de tekst letterlijk overnemen – en het vermelden van de bron daarbij. Voor het juist vermelden van een bron kunnen bijvoorbeeld de APA-richtlijnen worden gebruikt. Het citaat moet kort zijn en de inhoud van het werk ondersteunen. Het citaat moet een duidelijke functie hebben voor het stuk en het mag dus niet alleen als versiering worden gebruikt.³⁰ Deze voorwaarden gelden ook voor een filmpje, foto, tekening of geluidsopname en ook voor andere toetsen dan afstudeeropdrachten. Als de student afbeeldingen wel wil gebruiken ter versiering van de opdracht dan kunnen eigen afbeeldingen gemaakt worden, afbeeldingen met een creative commons licentie of 'rechtenvrije afbeeldingen'.³¹

4. Inbreuk

Als jij materiaal gebruikt op een manier die niet valt onder de onderwijsexceptie, bijvoorbeeld omdat de overname in een digitale reader te lang is of omdat je de bron niet hebt vermeld dan is sprake van auteursrechtinbreuk. Opzet is niet vereist. Auteursrechtinbreuk kan de hogeschool veel geld kosten als de maker van het werk verzoekt een schadevergoeding te betalen.

Auteursrechtinbreuk speelt ook een rol wanneer studenten tijdens een werkcollege foto's maken van een PowerPointpresentatie en die foto's vervolgens op internet plaatsen of delen via sociale media. Ook het verspreiden van materialen uit de digitale leeromgeving is niet toegestaan.³² Voor eigen gebruik mag de student foto's maken van het lesmateriaal als jij daar toestemming voor hebt gegeven. Als het gaat om toetsopdrachten van studenten dan geldt dat als aan een filmpje bestaande en beschermde muziek is toegevoegd dat dan ook sprake is van auteursrechtinbreuk van de muzikanten als het filmpje op sociale media wordt geplaatst. Wanneer een filmpje met muziek wordt ingeleverd als toetsopdracht is, zoals eerder uitgelegd, geen sprake van inbreuk.

Conclusie

Het auteursrecht is het recht van de maker om hun werk met eigen oorspronkelijk karakter en persoonlijk stempel openbaar te maken en te verveelvoudigen. In je onderwijs gebruik je waarschijnlijk veel auteursrechtelijk beschermde werken van derden. Je hebt veel vrijheid om materiaal te gebruiken. Belangrijk is dat je legale content gebruikt, het werk niet wijzigt en indien bekend en voor zover redelijkerwijs mogelijk je bij deze werken de bron en de naam van de maker vermeldt. Je kunt afbeeldingen, video- en audiomateriaal in het (internationale en/of digitale) klaslokaal tonen, als het gebruik een educatief doel heeft en het onderdeel is van het onderwijsprogramma. Het gebruik van muziek zonder educatief doel is niet toegestaan. Maak je gebruik van foto's maak dan goede afspraken met de geportretteerde. Voor het gebruik van software heb je een licentie nodig en bij het ontwikkelen van games of apps ontstaat auteursrecht wanneer creatieve keuzes zijn gemaakt.

Wil je materiaal delen met studenten, maak dan gebruik van de digitale leeromgeving en bekijk voor het samenstellen van een (digitale) reader het maximum aan toegestane woorden en afbeeldingen. Ga je een (digitale) reader samenstellen neem dan contact op met de Dienst Repro. Zij hebben contact met de Stichting UvO om overnames te melden en om eventueel toestemming te vragen. Uiteraard mag je gebruik maken van artikelen die open access gepubliceerd zijn.

Maak je zelf werk wat voldoet aan de werktoets van het auteursrecht en ben jij in dienst van de hogeschool dan heeft Hogeschool Leiden de auteursrechten. De hogeschool heeft dan het recht het werk openbaar te maken en te verveelvoudigen. Jij bezit persoonlijkheidsrechten waarmee je kunt afdwingen dat jouw naam wordt genoemd en je werk niet wordt gewijzigd. Het is goed om afspraken te maken over het gebruik van jouw materiaal, zowel tijdens je dienstverband bij Hogeschool Leiden als daarna. Maak ook goede afspraken met uitgever voor het gebruik van jouw artikelen die bij de uitgever zijn gepubliceerd. Het zou natuurlijk mooi zijn als jouw werk ook beschikbaar blijft voor studenten en niet achter een 'pay-wall' verdwijnt.

Werk gemaakt door studenten bevat ook auteursrecht en de studenten zelf zijn op grond van de OER auteursrechtelijken. Het werk wat gemaakt is door studenten kan ook auteursrechtelijk beschermd materiaal van anderen bevatten. Studenten mogen (beeld) citaten gebruiken, als sprake is van legale content en op juiste wijze wordt verwezen naar de bron en maker. Studenten kunnen ook eigen afbeeldingen maken of gebruik maken van afbeeldingen met een creative commons licentie of 'rechtenvrije afbeeldingen'. Studenten mogen auteursrechtelijk beschermd werk kopiëren voor eigen gebruik of studie, maar dit materiaal niet delen met derden. Dit geldt ook voor foto's van PowerPointpresentaties, opnames van colleges of muziek van derden die is opgenomen in een toetsopdracht. Examinatoren hebben een gebruiksrecht om de toets te beoordelen. Voor het plaatsen van het afstudeerwerk in de HBO-Kennisbank is expliciete toestemming nodig van de student(en).

Afsluiting

Dit artikel bevat informatie die ook voor studenten relevant is. Om die reden komt aan het begin van collegejaar 2021-2022 een infographic beschikbaar, gemaakt door studenten van de opleiding HBO-Rechten. Dit proces wordt begeleid door Ilona van Opdorp van het Legal Tech en Design lab van het lectoraat Recht en Rechtvaardigheid. Deze infographic voor studenten wordt door Anne-Fleur Filemon en Amy van Gent ook voorzien van een begeleidend artikel.

Wil je meer weten over auteursrechten in het onderwijs of twijfel je over bepaald gebruik, neem dan contact op met Toine Groen van het mediacentrum en/of Anne-Fleur Filemon van het Intellectueel Eigendom LAB van het lectoraat Recht en Rechtvaardigheid.

Bronvermelding

- ¹ Anne-Fleur Filemon (coördinator Intellectueel Eigendom LAB van het lectoraat Recht en Rechtvaardigheid) en Amy van Gent (alumna van HBO-Rechten en werkzaam bij de Rechtbank Den Haag)
- ² Dit betekent dat voor auteursrecht géén © - teken noodzakelijk is.
- ³ Voor meer voorbeelden van wat beschermde werken kunnen zijn, bekijk je [artikel 10 Auteurswet](#). Voor alle daar genoemde werken geldt dat zij slechts auteursrechtelijk beschermd zijn wanneer zij een eigen intellectuele schepping zijn, een eigen oorspronkelijk karakter hebben en het persoonlijk stempel van de maker dragen.
- ⁴ Kamerstukken II 2020-2021, 35454, nr. 12, p. 2-3.
- ⁵ Het citaatrecht is geregeld in artikel 15a Auteurswet, de onderwijsexceptie in artikel 12 lid 5 en artikel 16 Auteurswet.
- ⁶ Doorverkoop van e-books is niet toegestaan: ECLI:EU:C:2019:1111 (NUV tegen Tom Kabinet).
- ⁷ Dirk Visser en Charlotte Vrendenburg, *'Net als in de film. Massive Open Online Courses (MOOCs) en auteursrecht'*. Nederlands Juristenblad 2013/2449.
- ⁸ In dat geval val je terug op het citaatrecht uit artikel 15a Aw waarmee (veel) minder grote gedeelten over te nemen zijn.
- ⁹ Dirk Visser e.a., *'Corona-amendement' bij artikel 12 lid 5 Auteurswet – online classroom use'*. Nederlands Juristenblad 10 september 2020.
- ¹⁰ J.H. Spoor, D.W.F. Verkade, D.J.G. Visser, *Auteursrecht*. Wolters Kluwer 2019, nr. 5.24.
- ¹¹ Dirk Visser en Charlotte Vrendenburg, *'Net als in de film. Massive Open Online Courses (MOOCs) en auteursrecht'*. Nederlands Juristenblad 2013/2449, pagina 5.
- ¹² D. Visser, Auteursrechtelijk beschermd materiaal ter toelichting bij het onderwijs en de Easy Accessregeling, NJB 2019/1375. Sinds 2019 worden de regelingen uitgevoerd door Stichting UvO, zie: www.stichting-uvo.nl. Meest actuele versie d.d. januari 2021.
- ¹³ Dirk Visser en Charlotte Vrendenburg, *'Net als in de film. Massive Open Online Courses (MOOCs) en auteursrecht'*. Nederlands Juristenblad 2013/2449. Onder een digitale leeromgeving valt ook het gebruik van Microsoft Teams.
- ¹⁴ Volledigheidshalve: 8.000 woorden uit krant of tijdschrift. Maximum van 1/3 uit niet-literaire boeken, 100 regels poëzie of 2500 woorden proza (maar niet meer dan 1/10 van het hele werk).
- ¹⁵ Bij een papieren reader is de billijke vergoeding een deel van de verkoopprijs, bij een digitale reader betaald de opleiding of faculteit de kosten. De kosten voor de licentie worden bepaald aan de hand van het aantal pagina's en het aantal studenten en medewerkers dat toegang heeft tot de digitale leeromgeving. https://www.stichting-uvo.nl/nl/Tarieven_2
- ¹⁶ https://www.stichting-uvo.nl/nl/Tarieven_2
- ¹⁷ Zie ook www.mediafederatie.nl, www.stichting-uvo.nl en D.J.G. Visser, *Auteursrechtelijk beschermd materiaal ter toelichting bij het onderwijs en de Easy accessregeling*. Nederlands Juristenblad 2019/1375.
- ¹⁸ Considerans 20 DSM-richtlijn.
- ¹⁹ Considerans 20 en 22 DSM-richtlijn. V. Breemen, *Artikel 5 DSM-richtlijn en de magie van kennisverspreiding: digitaal en grensoverschrijdend onderwijs*. Tijdschrift voor auteurs-, media- en informatierecht 2020/3-4.
- ²⁰ Dirk Visser en Charlotte Vrendenburg, *'Net als in de film. Massive Open Online Courses (MOOCs) en auteursrecht'*. Nederlands Juristenblad 2013/2449, pagina 5.
- ²¹ SaaS, of software on demand: Software als online dienst met een abonnementsvorm. LawFox Advocaten, Auteursrecht op software, lawfox.nl.
- ²² Benelux Office Intellectual Property, i-Depot Software, www.boip.int.
- ²³ Hier speelt met name ook de Algemene verordening gegevensbescherming een rol. Meer daarover vind je op ....
- ²⁴ Voorbeelden zijn; audionautix.com, Bensound.com, Freemusicarchive.org, Incompetech.com en het bekende Soundcloud heeft ook een percentage muziek onder CC licentie.
- ²⁵ Kamerstukken II 2019/20, 3554, nr. 3.
- ²⁶ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/MEMO_19_1849
- ²⁷ Rechtbank Noord Holland, 24 december 2020, ECLI:NL:RBNHO:2020:11537.
- ²⁸ Het zogenoemde werkgeversauteursrecht is geregeld in artikel 7 Auteurswet.
- ²⁹ Art. 28 Inkoopvoorwaarden Hogeschool Leiden.
- ³⁰ De basis hiervoor is artikel 15a Auteurswet.
- ³¹ Rechtenvrij is een gebruikelijke term, maar wellicht onjuist omdat er altijd wel wat rechten op zitten. Vaak is bijvoorbeeld niet toegestaan de afbeelding door te verkopen. Dit is het geval bij afbeeldingen via Pixabay of Unsplash. Voor creative commons licenties zie creativecommons.nl.
- ³² Netwerk Auteursrechten Informatiepunten, Beeld en Geluid, www.auteursrechten.nl